

foto Robert Maalder

Jeroen de Koe, directeur natuurbeheer van Vereniging Natuurmonumenten

‘Meer meten is geen oplossing, wel vaak een vertragingstactiek’

‘Dat de natuurkwaliteit in ons land beroerd is, is vaak genoeg met cijfers onderbouwd. De “daadwerkelijke staat van de natuur” is bekend; meer meten gaat daarin geen verschil maken. Er zijn weinig landen waar zóveel waarnemingen beschikbaar zijn van professionals en vrijwilligers. Dit jaar bestaat het Netwerk Ecologische Monitoring 25 jaar. Hierdoor kennen we de landelijke (doorgaans neergaande) trends van bijvoorbeeld broedvogels en dagvlinders uitstekend. Natuurlijk is er in al die metingen en systemen nog wel wat te verbeteren. De SNL- en Natura 2000-monitoring hebben elk hun eigen systeem en taal, en veel gegevens zijn niet openbaar toegankelijk. Het zou voor draagvlak voor natuurherstelmaatregelen goed zijn als er meer transparantie komt en een eenduidiger antwoord gegeven kan worden op de vraag: ‘Hoe gaat het met de natuur?’ Niettemin blijkt uit alle gegevens dat al decennia soorten verdwijnen, natuur verdroogt en verzuurt. Door de juridificering van de natuur, onder andere door stikstof, neemt de vraag naar informatie over de toestand van de natuur toe. De neiging bestaat om te focussen op de exacte grens van “wat de natuur aan kan”. De natuur wordt daar niet beter van. De discussie wordt veel ontspanner als je weg beweegt van die uiterste grens. Zorg voor een robuust natuurnetwerk dat tegen een stootje kan. De plannen voor het Natuurnetwerk Nederland liggen er en de uitvoering is gaande. En wat er verder moet gebeuren is ook bekend: minder vervuilen en een gezonde waterhuishouding. Het geld voor nóg meer onderzoek zie ik liever besteed worden aan feitelijk natuurherstel. “Meer meten” is geen oplossing, wel vaak een vertragingstactiek: een manier om échte maatregelen vooruit te schuiven. De natuur kan niet langer wachten.’

Strandduizendguldenkruid

foto Hans van den Bos

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

‘Door meer monitoring is de natuur beter af’

In het regeerakkoord van mei 2024 staat: ‘In het natuurbeleid wordt de daadwerkelijk gemeten staat van de natuur leidend.’ Leidt dat tot een betere staat van de natuur?

Dianne Nijland, directeur van Sovon Vogelonderzoek Nederland

‘Ons land hangt ergens onder in de EU-ranglijst die wordt aangevoerd door Roemenië, een land waar nauwelijks monitoring plaatsvindt’

‘De staat van de natuur hangt niet samen met de hoeveelheid tellingen, maar met het beheer van natuur. Een beetje vreemd misschien uit de mond van de organisatie die de aantallen en verspreiding van vogels in Nederland in kaart brengt en heel veel waarde hecht aan goede monitoring. Maar het is belangrijk om zaken te scheiden. Een voorbeeld: 90 procent van de habitattypen in Nederland verkeert in een ongunstige staat van instandhouding. Daarmee staat ons land ergens onder in de EU-ranglijst die wordt aangevoerd door Roemenië, een land waar nauwelijks monitoring plaatsvindt. Op basis van vogeltellingen waarover wij zesjaarlijks rapporteren aan de Europese Commissie zien we dat Nederland qua vogelpopulaties middelmatig scoort, terwijl vogels hier het meest intensief worden gemonitord van alle Europese landen. We mogen ons gelukkig prijzen dat we als soortenorganisaties tienduizenden vrijwilligers kunnen coördineren die voor dag en dauw willen opstaan om planten, vlinders, vogels en andere soorten in hun gebied te karteren. En dat we de middelen hebben om die gegevens op een duidelijke manier te presenteren, zodat beleidsmakers, beheerders en beschermers hier kunnen benutten. De trends en verspreidingskaarten van het Netwerk Ecologische Monitoring bieden al decennialang informatie over de staat van onze natuur en het recent gelanceerde Nationale Dashboard Biodiversiteit voegt daar inzicht in drukfactoren aan toe. Kortom, er is – natuurlijk – geen causaal verband tussen monitoring en de staat van onze natuur, maar hopelijk wel een indirect verband: onze natuurinformatie biedt beleidsmakers en beheerders de basis om de Nederlandse natuur in een betere staat van instandhouding te brengen.’

Jan Willem Erisman, hoogleraar Milieu en Duurzaamheid bij Universiteit Leiden

‘Monitoring geeft aan dat er eerder meer dan minder beleid nodig is om de natuur te beschermen. De vraag is of het kabinet deze conclusie deelt’

‘Alle drukfactoren die de natuur bedreigen, zoals klimaatverandering, stikstofneerslag, verdroging, ontbossing, exoten, recreatie, exploitatie en beheer, worden door de mens veroorzaakt. Om de natuur zo veel mogelijk te beschermen moeten we onze schadelijke invloeden tot een minimum beperken. Tijdens de recente Biodiversiteitsconferentie van de Verenigde Naties in Colombia is daarom ingezet op meer investeringen en meer actie om land te herstellen en droogteresistentie te stimuleren voor mens en planeet. Gelukkig kan de natuur met een bepaalde druk van buitenaf omgaan. Wanneer de stikstofneerslag onder de kritische depositiewaarde blijft, zijn de effecten op de natuur te verwaarlozen. Dat geeft ons ruimte om voedsel te produceren, te recreëren en energie op te wekken. We gebruiken echter te veel ruimte en dat heeft zijn weerslag op de kwaliteit van de natuur. Monitoring heeft laten zien dat meer dan 80 procent van de biodiversiteit in Nederland is verdwenen. Recent onderzoek van de WUR door Anjo de Jong en Wim de Vries laat zien dat de huidige depositie van stikstof op bos sterk wordt onderschat (zie *Vakblad* #207). Internationaal onderzoek heeft laten zien dat de kritische depositiewaarden lager moeten zijn dan tot nog toe wordt aangenomen. En tot slot hebben de natuurdoelanalyses van de Ecologische Autoriteit laten zien dat droogte en stikstof de belangrijkste drukfactoren in de natuur zijn. Monitoring is daarom essentieel. En de resultaten geven aan dat er eerder meer dan minder beleid nodig is om de natuur te beschermen. De vraag is of het kabinet deze conclusie deelt en overgaat tot maatregelen die de natuur en biodiversiteit beschermen. Alleen dan is de natuur door meer monitoring beter af.’

Tapuit

foto Wilma de Groot

Pieter Baalbergen, bestuurslid van Netwerk Groene Bureaus en projectleider ecologie bij Tauw

‘We moeten zo snel mogelijk overgaan op herstelmaatregelen en daarnaast de staat van de natuur en het effect van de maatregelen blijven meten’

‘Het monitoren van de staat van de natuur is heel belangrijk, maar we kunnen niet blijven wachten op weer nieuwe monitoringsuitkomsten en dan pas bepaalde herstelmaatregelen gaan treffen. Tegelijkertijd weten we als maatschappij heel goed voor welke opgaven wij staan. We weten allang dat de staat van de natuur zwaar onder niveau is. Het onderzoek van Hallmann uit 2017 heeft iedereen wel wakker geschud: in 27 jaar tijd was in Duitsland 75 procent van de insectenbiomassa verdwenen. Dit soort trends zien we ook in Nederland in berekeningen van De Vlinderstichting. Graslandvlinders bijvoorbeeld blijven maar achteruitgaan. Wij als groene bureaus zagen het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) als een van de sleutels om het tij te keren. Het nieuwe kabinet heeft helaas besloten het NPLG niet voort te zetten. De resterende onderdelen worden samengevoegd, wat resulteert in een sterk afgewaardeerd alternatief. Terwijl wij graag hadden gezien dat in het landelijk gebied de basiskwaliteit natuur weer op orde wordt gebracht, en dat in stedelijke gebieden vol wordt ingezet op natuurinclusief ontwerpen, bouwen en beheren. Overigens houdt de transitie van het landelijk gebied veel meer in dan een landbouwtransitie. Er moeten ook klimaatmaatregelen getroffen worden om ons te weren tegen het steeds grilliger wordende weer. Kijk maar naar Spanje. In mijn optiek moeten we zo snel mogelijk overgaan op herstelmaatregelen en daarnaast de staat van de natuur en het effect van de maatregelen blijven meten. Het zijn twee sporen die naast elkaar moeten lopen. Het is tijd voor actie. Niet alleen voor de natuur. Het gaat uiteindelijk om de leefbaarheid van Nederland. Dat is waar we het voor zouden moeten doen.’